

В. С. Куля
адвокат, асп. 1 року навчання
спеціальність «Право»
Науковий керівник: к. ю. н., доц. Н. В. Льєва

ЗМІСТ ПРИНЦИПУ РІВНОСТІ УСІХ УЧАСНИКІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРОЦЕСУ ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ

Принцип рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом та його нормативне закріплення має ключове значення для забезпечення справедливого адміністративного судочинства, неупередженості суду, співмірних прав і обов'язків учасників судового процесу. Також, це стає важливим у зв'язку з розвитком людиноцентризму, демократії та євроінтеграції України. Актуальність досліджуваного питання зумовлена відсутністю деталізованого розкриття в статті 8 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС) змісту принципу та єдиного доктринального підходу по даному питанню. З урахуванням природної специфіки адміністративного процесу, де учасники адміністративного судочинства не є рівними між собою у своїх процесуальних правах та обов'язках, настає необхідність у з'ясуванні змісту принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом.

Стаття 8 КАС України закріплює, що «усі учасники судового процесу є рівними перед законом і судом. Не може бути привілеїв чи обмежень прав учасників судового процесу за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками» [1, ст. 8]. З огляду

на нормативне трактування досліджуваного принципу, він є багатоскладовим. Ч. 2 ст. 8 КАС України дозволяє виділити зі змісту принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом один із його елементів. Втім, таке закріплення є недостатньо деталізованим.

У Рішенні Конституційного Суду України від 12.04.2012 р. у справі № 9-рп/2012 щодо офіційного тлумачення положень ст. 24 Конституції України зазначено, що «кожен, тобто громадянин України, іноземець, особа без громадянства, має гарантовані державою рівні права на захист прав і свобод у судовому порядку та на участь у розгляді своєї справи у визначеному процесуальним законом порядку в судах усіх юрисдикцій, спеціалізацій та інстанцій...» [2].

П. О. Баранчик вважає, що «учасники адміністративних правовідносин наділяються рівними можливостями обстоювати правомірність своєї позиції. Зміст цього принципу, виявляється насамперед у рівності прав і свобод; рівності юридичних властивостей, у межах яких суб'єкти права здійснюють свою діяльність, а також рівності перед законом і судом, відсутності будь-яких не передбачених законом привілеїв та заборони дискримінації з будь-яких підстав» [3, с. 147–148]. Важко погодитись із думкою П. О. Баранчик щодо рівності прав і рівних можливостей обстоювати правомірність своєї позиції, оскільки в самому КАС України закріплені різні права для кожної сторони окремо (наприклад, в аспекті доказування або прав на оскарження певного виду рішень адміністративних судів). При тому, погоджуємося, щодо відсутності будь-яких не передбачених законом привілеїв, адже такі привілеї прямо встановлюються законом і саме вони порушують основу цього принципу.

Слушно, на нашу думку, конкретизує ці питання В. Б. Пчелін, який зазначає, що «принцип рівності під час організації адміністративного судочинства означає, що всі суб'єкти таких правовідносин у рівній мірі можуть використовувати надані їм права, незалежно від будь-яких ознак їх правосуб'єктності» [4, с. 91].

В. В. Городовенко розширює обмеження змісту цього принципу, котрі зазначені у ч. 2 ст. 8 КАС України та вказує, що «зміст цього принципу в адміністративному судочинстві розкривається в таких елементах: а) рівність усіх учасників судового процесу

перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак; б) рівність процесуальних прав щодо доведення своєї правової позиції перед судом; рівність обов'язків, які випливають із процесуального законодавства; в) застосування судом матеріального і процесуального закону однаково для всіх незалежно від правового й соціального статусу особи, фактичних і юридичних обставин справи; г) існування єдиної для всіх судової системи, яка передбачає можливість розгляду справи по суті та оскарження рішення в справі у вищих судах» [5, с. 185–186].

З огляду на вищевикладене, ми бачимо проблему, що у ч. 1 ст. 8 КАС України зазначено про загальну рівність учасників судового процесу перед законом і судом, при тому сам виклад прав і обов'язків учасників адміністративного процесу свідчить навпаки про їх нерівність. І хоча сторони мають бути рівними в засобах та способах здійснення та захисту прав і обов'язків, проте, на нормативному рівні, це прямо не зазначено. Отже, є наявна потреба в деталізації змісту принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом, для чого необхідне окреме теоретичне дослідження.

Список використаної літератури

1. Кодекс адміністративного судочинства України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР). 2005. № 35–36, № 37. Ст. 446.
2. Рішення Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 р. № 9-рп/2012 у справі за конституційним зверненням громадянина Трояна Антона Павловича щодо офіційного тлумачення положень статті 24 Конституції України (справа про рівність сторін судового процесу). *Офіційний вісник України*. 2012. № 32. Ст. 1202.
3. Баранчик П. О. Принципи адміністративного права : дис. канд. юрид. наук 12.00.07. Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2012. 248 с.
4. Пчелін В. Б. Поняття та значення принципів організації адміністративного судочинства. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2016. № 4. С. 88–93.
5. Городовенко В. В. Принцип рівності громадян перед законом і судом. *Вісник Конституційного Суду України*. 2012. № 1. С. 178–186.